

pod sankcí neplatnosti něco zakazuje, pak jde o absolutní nullitu. Ovšem otázkou v praxi dosti spornou bude, kde jsou hranice absolutní nullity. Obecně možno říci, že lze je viděti v překročení kompetence (na př. nález č. 12 roč. 1919). Pokud jde o nezadatelný zájem, tu evidentně jde o otázku de lege fereuda.

Majestas Carolina.

F. Müllner (Praha).

(Dokončení.)

Nárok na dědictví po rodičích náleží dětem pod mocí otcovskou i vystouplým z moci. Synům odděleným i neodděleným, dcerám pouze neodděleným. Oddělené dcery (vdané, vdovy) jsou pokládány za odbyty věnem. Zemřeli-li rodiče bez dětí, spadá jmění jich do komory kr. Dědictví po rodičích má býti zachováno neztenčené pro syny. Utrácení tohoto jmění je zapověděno pod trestem neplatnosti zcizovacího jednání. Jmění toto může býti prodáno jen v nouzi. Je-li více těch, kdo mají po zůstalém děditi, má pozůstalost býti rozdělena u pánů a knížat buď před králem neb 3 zvolenými popravci, u vládyk před třemi popravci toho kraje, kde je dědictví, u měšťanů a sedláků před rychtářem místa, v němž statek leží. Poněvadž mnichové, kněží a církv. sbory nemohou míti t. zv. svobodného jmění a jmění duchovního nesmějí zciziti, jest jim zapověděno darovati neb zastaviti něco ze jmění konkubinám. Rovněž kněžské děti nemohou po otci ničeho děditi. Stejně služebníci královští musí zachovati neztenčené služebné statky králem udělené. Nemohou jich zejména udělití věnem a zadlužiti jen do výše 10 hřiven stříbra. Statky jakýmkoli způsobem od služebníků nabyté jsou služebními statky královskými. Získá-li žid jako zřítel zaplacením dluhu statek, nesmí jej bez svolení krále zciziti, poněvadž statek židovský podléhá vrchnímu vlastnictví královu.

Z instrukcí r o d i n n ě h o p r á v a mluví se v M. C. o věně Dáti nevěstě věno bylo povinností uloženou určitým příbuzným. Když by totiž strýc neb bratr odepřel neteři neb sestře osiřelé svolení ke sňatku, aby si mohl podržeti její věno, dá na žalobu nevěsty povolení ke sňatku zemský soud a donutí zároveň bratra neb strýce k vyplacení věna. Vdova může věnem volně nakládati. V tomto jediném případě není k převodu vlastnictví potřebí zápisu do desk. Darovací listina musí býti ale opatřena pečeti dárkyně a 7 zemanů jako svědky. Syn má právo v 15ti letech žádati o vyplacení podílu ze jmění otcovského zděděného po dědovi. K žádosti jeho otec může býti přinucen k vyplacení onoho povinného podílu.

V. **Proces.** Právo procesní v M. C. je velmi neúplné. Wehrunský uvádí, že v tomto případě Karel IV. úmyslně nedal znamenati procesních předpisů. Bylo to v době, kdy stavové zápasili o moc v zemi s panovníkem a král čítil si osobní justici

ponechati výhradně sobě. Poněvadž soud zemský, k němuž dosud všechny pře v trestních věcech náležely, byl v rukou stavů, Karel ne výslovně sice, ale mlčky chtěl řízení o nich přenést na soud dvorský. Ustanovení u M. C. týkají se tudíž zejména řízení o žalobách, na něž byla trestem náhrada škody a ne trest osobní. Ač v procesních ustanoveních M. C. jsou mnohé výrazy z římsko-kanonického procesu, přece nelze o nějaké recepci tohoto práva mluvit.¹⁰⁾ Důležitou změnu provedla M. C. tím, že zrušila ordály. Užívání ohně a vody úplně,¹¹⁾ souboj omezen jen na tři případy: 1. Pro podezření z úkladu o život krále neb člena král. rodiny, 2. když by někdo zcizil něco ze zboží král. nebo o to usiloval neb na tom měl úcastenství (v tomto případě musí s obou stran býti 9 svědků vzato pod přísahu), 3. je-li někdo v podezření, že pohanil dvůr král. z porušení stydlivosti a poctivosti. Souboj buď ale proveden, souhlasí-li obě strany. Nesouhlasí-li jedna strana, může protivník pohnati protivnou stranu před krále, který při rozhodne.

Aby zachována byla důstojnost královská, nemůže král poddanými býti pohnán osobně, nýbrž jen prostřednictvím úředníků. Při rozhodují páni s kmety v čele s nejvyšším komorníkem. K výpovědi král sám jako jiný poddaný má býti »držán při zachování počestnosti král. důstojenství«. Stejně král může pohnati k soudu jen prostřednictvím hofrychtěře.

Řízení trestní je obšírně předepsáno při zločinu krádeže, loupeže neb odnímání platů. Poškozený označí zločin do 2 neděl po spáchání sudímu a požádá o pŕuhončího. Pŕuhončí poze žalovaného na soud k stanovené lhůtě osobně. Není-li přítomen, poze jej před čeledí a před sousedy, není-li ani těch, vykoná pŕuhon veřejně na trhu, na něž pohnaný neb jeho služebníci docházejí, v nutném případě oznámí pŕuhon rychtáři a 2 přísedným toho města. Když přijde čas pŕuhonu, oznámí pŕuhončí s holí v ruce (která je odznakem jeho moci), že pŕuhon vykoná k dnešnímu dni. Žalobce na to přednáší žalobu, Žalovaný vyžádá si od soudu t. zv. potaz, může říci, co uzná za vhodné. Neospravedlní-li se tím, může se tázati žalobce, který den, rok a na kterém místě zločin byl spáchán. Odpověď žalobce srovná se se zápisem žaloby v zemských deskách a nesouhlasí-li s ním v něčem, je obviněný sprostěn; souhlasí-li, určí soud den ku přísaze. V ustanovený den sejdou se strany buď osobně neb jich sjednání zástupcové o primě na hradě v kapli k vykonání přísahy. Je-li pohnaný ve sporu přemožen anebo se k roku nedostaví, platí ustanovení pro execuci: Žalobce požádá o pŕuhončího (jiného, než při pŕuhonu), který vykoná t. zv. »napominání« odsouzeného, aby do dvou neděl se s žalobcem vyrovnal. Neučiní-li rozsudku zadost, vykoná úředník s pŕuhončím (zase jiným) zvod. V případě, že do roka a dne nezplatí, připadne všechen užitek jeho statku žalobci do výše náhrady škody s úrokem 10%. Neučiní-li ani jedno ani druhé, dojde

¹⁰⁾ Werunsky: »Die Maiestas Carolina« str. 71.

¹¹⁾ Čl. 39.

k t. zv. »panování«. Žalobce má totiž právo dvakrát do roka zajišťovati na statech koně a dobytek. Polovinu zjištěného je povinen dáti soudu. Nesplní-li odsouzený po roce a dni svoji povinnost, dojde k »ošacování« statku do výše náhrady. V roce následujícím jako nová pohrůžka může být znovu vykonáno panování. Nezaplatí-li ani potom, spadá ošacovaný statek na žalobce. Zemře-li zatím žalobce, přechází jeho právo na dědice.

Rízení v osobní justici je, jak již podotknuto, téměř pomínuto. Jsou tu jen dvě ustanovení a sice a) u násilného smilstva. Rízení v tomto případě je výslovně určeno k soudu dvorskému. b) Pro dívky provdávající se bez svolení rodičů neb j. příbuzných, je příslušný soud dvorský, náležejí-li dívky stavu šlechtického neb panskému. Dívky nižších stavů patří před soud popravců a král, vladaře té krajiny, kde se provinění stalo.

Rízení ve sporu o hranice lesa kr. a panského je následující: Z každé strany má býti vybráno 9 spolehlivých, nestranných hajných, kteří za přítomnosti purkrabího neb vladaře na místě se dohodnou a hranici vyznačí. V případě neshody, vylosuje purkrabí (vladař) z každé strany 3 hajné a na základě jich přísězné výpovědi rozhodne.¹²⁾

Zvláštní řízení je při zabrání jmění spadlého do komory. Hofmistr, který vede správu jmění král, dá birčím třikrát provolání na trhu měst, kde statek napadlý leží, že se uvázal v jeho držení. Námitky musí býti předneseny do 14 dnů před dvorským soudcem. Pozdější nároky nejsou připuštěny, lečby dotyčný svědek dokázal, že nebyl v době zákonem předepsané přítomen. Pro něj běží potom 14denní lhůta ode dne navrácení do země.¹³⁾ Spory proti kr. úředníkům zvl. popravcům soudí král nebo hofrychtér. Spory proti vladařům kr. mají býti předneseny před hofrychtěrem, který vydá listy, opravňující kmety příslušného místa k rozřešení sporu. Nemohou-li se shodnouti nebo jde-li o »osobný súd«, rozhodne hofrychtér sám. Pána prohlásiti psancem mohou jen popravci. Konšelé neb přísězní oznámí jen popravcům, koho za psance považují.

Z P R Á V Y.

Útěcha trpícím. Spect. profesor dr. K. Herrmann-Otavský věnoval S. Č. P. »Všehrđ« 10.000 Kč jako základ fondu pro navrácení zdraví studujících na právnické fakultě v Praze. V tom obrovském moři bēd a strastí, jež způsobí ztráta nejcennějšího pokladu každého jedince, není takovýto dar jen slzou soucitu, nýbrž stává se skutečným podkladem pro plodnou pomoc v neštěstí. Studentstvo naše zajisté plně ocení krásnou snahu zakladatelovu a snad se i najdou ti, kteří následovati budou vzácného příkladu šlechtného dárcē.

Dr. Hans Kelsen, profesor státního práva na universitě vídeňské, přednášel dne 25. listopadu v Brně v zasedací síni obchodní a živnostenské komory na pozvání několika profesorů brněnské fakulty právnické

¹²⁾ Čl. 52.

¹³⁾ Čl. 104.